

SZCZEGÓŁOWE ZASADY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W RAMACH ZADAŃ POMOCY SPOŁECZNEJ

Przygotowane w oparciu o wytyczne Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie – „Małopolskie Instytucje wobec Przemocy w Rodzinie. Część I – zalecenia w zakresie tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i postępowania w sytuacji występowania przemocy” oraz Uchwały nr C/1334/10 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków.

Przemoc jest intencjonalnym działaniem lub zaniechaniem działania jednej osoby wobec drugiej, która wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra jednostki, powodując cierpienie i szkody.

Aby osoba doznająca przemocy mogła poradzić sobie ze swoją trudną sytuacją potrzebne są skuteczne działania z zewnątrz. Te działania mogą powstrzymać zaburzone interakcje w rodzinie oraz pomóc osobie doznającej krzywdy odzyskać poczucie własnej wartości i skłonić do działania uniemożliwiającego dalszą przemoc.

I. Adresaci programu:

Adresatami programu są osoby dotknięte przemocą. Z uwagi na fakt, że praca nad zaprzestaniem stosowania przemocy jest wielopłaszczyznowa – obejmująca wszystkich członków rodziny oraz angażująca różne instytucje – pośrednio adresatami programu są również osoby stosujące przemoc oraz osoby pomagające wyjść rodzinie z kryzysu.

Zgodnie z przyjętym nazewnictwem:

- osobę doznającą przemocy określa się mianem osoby dotkniętej przemocą,
- osobę, która stosuje przemoc określa się mianem sprawcy przemocy.

Osobami pomagającymi rodzinie dotkniętej przemocą są m.in.: pracownicy socjalni, psychologowie, prawnicy, policja, kuratorzy, pedagodzy szkolni oraz wszystkie osoby, które w ramach swoich możliwości i kompetencji są w stanie wpłynąć na zmianę niewłaściwych zachowań, postaw w rodzinie.

II. Uzasadnienie potrzeby realizacji programu:

Według statystyk dotyczących zjawiska przemocy prowadzonych przez Policję w 2008 r. w Polsce spośród 658 651 interwencji Policji 86 455 dotyczyło przemocy w rodzinie. Liczba osób dotkniętych przemocą domową ewidencjonowanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty” wyniosła 139 747. Od 2 lat rośnie liczba interwencji policji dotyczących przemocy stosowanej wobec dzieci, w 2008 r. wyniosła 31 699 - nieletni do 13 r. życia oraz 15.399 – nieletni między 13 a 18 r. życia. Od 1999 r. z roku na rok rośnie liczba zgłoszeń kierowanych przez Policję do Ośrodków Pomocy Społecznej. W 2008 r. liczba ta wyniosła 37 172.

Z danych ujętych w sprawozdaniu z działalności MOPS w Krakowie za rok 2009 wynika, iż 110 osób z powodu przemocy domowej zmuszonych było szukać schronienia w Ośrodku dla Osób Dotkniętych Przemocą.

W 2009 r. w ramach realizacji poradnictwa specjalistycznego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej odbyło się 799 spotkań z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, podczas których udzielono 1 982 porad, w tym 569 porad prawnych, 1 293 porad psychologicznych oraz 120 porad w ramach funkcjonowania Krakowskiego Telefonu Zaufania. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2009 r. przeprowadził 4101 interwencji.

30 sprawców przemocy zostało zakwalifikowanych do programu korekcyjno-educacyjnego dla sprawców przemocy. W 2009 r. pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie przeprowadzili 418 interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie w zakresie procedury Niebieskiej Karty oraz założyli 89 Niebieskich Kart.

W wielu przypadkach niewątpliwie mogło dochodzić do przejawów przemocy, które nie były przez rodzinę uświadomione, nazwane i zgłaszane. W związku z tym, zachodzi obawa kumulacji tego zjawiska, jego utrwalenia i budowania negatywnego przekazu międzypokoleniowego. Biorąc pod uwagę jedynie dane statystyczne nie mamy pełnego obrazu zjawiska. Pomimo prowadzonych kampanii społecznych, musimy mieć świadomość, że w dalszym ciągu przemoc domowa jest tematem tabu.

III. Cele programu:

1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Zmniejszenie negatywnych następstw stosowania przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie poczucia wartości i poczucia bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w grupach wsparcia.
4. Nabycie umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z emocjami oraz nabycie wiedzy na temat przemocy przez sprawców przemocy uczestniczących w grupie korekcyjno-educacyjnej.
5. Wzrost wiedzy na temat przemocy w rodzinie w wyniku działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej i grup ryzyka.
6. Zacieśnienie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy rodzinnej w oparciu o metodę pracy zespołu interdyscyplinarnego.
7. Nabycie umiejętności z zakresu przemocy w rodzinie dla osób pracujących metodą zespołu interdyscyplinarnego.

IV. Program realizowany jest w szczególności poprzez:

1. Wdrażanie procedury Niebieskiej Karty w pomocy społecznej - postępowania pracownika socjalnego wobec sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie.
2. Zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.
3. Udzielanie poradnictwa socjalnego, psychologicznego i prawnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
4. Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
5. Działania korekcyjno – edukacyjne skierowane do sprawców przemocy.
6. Stworzenie bazy danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc i oferowanych formach wsparcia.
7. Działania informacyjno – edukacyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej i grup ryzyka.
8. Aktywizowanie społeczności lokalnej do walki z problemem przemocy w rodzinie.
9. Pracę z rodzinami dotkniętymi przemocą metodą zespołów interdyscyplinarnych.
10. Organizację szkoleń dla specjalistów pracujących z rodziną metodą zespołów interdyscyplinarnych.

V. Realizacja programu:

1. Zgłoszenie problemu przemocy:

- 1.1. Informacja o występowaniu przemocy w rodzinie może pochodzić od osoby dotkniętej przemocą, od osoby trzeciej (członka rodziny, sąsiada), od przedstawiciela innej instytucji. Dodatkowo informacje o występowaniu przemocy w rodzinie pracownik socjalny może uzyskać poprzez pogłębioną diagnozę (np.: obserwację zachowań, model „dwa kroki w tył”), analizę zawartych kontraktów socjalnych, ustalenie przyczyn

bierności osób w podejmowanych działaniach, realizację projektu socjalnego „Dobry Wieczór”- celem projektu jest bieżące monitorowanie sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych poprzez wejścia w środowisko w godzinach południowych i wieczornych.

- 1.2. Pracownik socjalny przyjmuje każde zgłoszenie i podejmuje natychmiastowe działania: w pierwszej kolejności interwencyjne, w przypadku, gdy zagrożone jest życie i bezpieczeństwo osób dotkniętych przemocą w rodzinie; wspiera te osoby, prowadzi edukację i poradnictwo: rozmowy w rodzinach na temat przemocy, wyjaśnia m.in.: czym jest przemoc, jakie są rodzaje przemocy, konsekwencje stosowania przemocy, motywuje do podjęcia i utrzymania terapii zarówno przez ofiarę, jak i sprawcę przemocy; monitoruje sytuację rodzin dotkniętych przemocą.
- 1.3. Pracownik socjalny podejmuje działania również w sytuacji, kiedy istnieje ryzyko występowania przemocy, której nikt nie zgłosił.
- 1.4. Podczas przyjmowania zgłoszenia o przemoc należy w szczególności:
  - a) przestrzegać zasad komunikacji (zachować spokój, wykazać zrozumienie, uważnie słuchać),
  - b) zapewnić atmosferę bezpieczeństwa i akceptacji,
  - c) poinformować, że przemoc jest przestępstwem, którego nic nie usprawiedliwia, a winę za przemoc ponosi wyłącznie sprawca przemocy,
  - d) upewnić zgłaszającą osobę, że postąpiła właściwie zgłaszając problem, ponieważ przemoc trzeba i można przerwać, zwłaszcza, że sprawca przemocy sam się nie zmieni,
  - e) poinformować, że prawo stoi po stronie osób dotkniętych przemocą, istnieją instytucje i specjaliści, do których można się zgłosić po pomoc,
  - f) poinformować, że wszystkie podejmowane działania służą zapewnieniu bezpieczeństwa i udzieleniu niezbędnej pomocy osobie/osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
  - g) poinformować, że podejmowane działania wobec problemu przemocy w rodzinie mogą być konsultowane z członkami zespołu interdyscyplinarnego,
  - h) poinformować gdzie i w jaki sposób osoba dotknięta przemocą może skorzystać ze schronienia,
  - i) opracować wspólnie z osobą dotkniętą przemocą „plan ucieczki”, sieć wsparcia sąsiadów na wypadek wystąpienia przemocy, w sytuacji, kiedy ofiara przemocy postanawia pozostać w domu pomimo realnego zagrożenia.

2. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, zainicjowanie procedury Niebieskiej Karty:

- 2.1. Pracownik socjalny, który dowiaduje się o występowaniu przemocy w rodzinie podczas przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ustala sytuację z wykorzystaniem formularza „Pomoc Społeczna-Niebieska Karta”. W przypadku, gdy osoba dotknięta przemocą informuje pracownika socjalnego o przemoc w rodzinie w ośrodku pomocy społecznej pracownik socjalny może Niebieską Kartę wypełnić w ośrodku.
- 2.2. W sytuacji, kiedy o przemoc w rodzinie pracownik socjalny dowiaduje się z innych źródeł (osoby trzecie, instytucje) zobowiązany jest do niezwłocznego udania się do rodziny doznającej przemocy celem przeprowadzenia wywiadu środowiskowego oraz założenia Niebieskiej Karty, ale może również zaprosić osobę dotkniętą przemocą na indywidualne spotkanie do ośrodka.
- 2.3. W przypadku, kiedy osoba dotknięta przemocą nie zgadza się na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego z wykorzystaniem formularza Niebieska Karta, pracownik socjalny powinien ponownie wyjaśnić tej osobie, czym jest procedura Niebieskiej Karty, sporządzić notatkę służbową (poprosić o wypełnienie oświadczenia o nie wyrażeniu zgody na wypełnienie formularza Niebieskiej Karty) oraz poinformować, że niezależnie

- od zgody na wypełnienie Niebieskiej Karty zobowiązany jest zawiadomić o przemocę właściwe służby (Policja, sąd, itp.).
- 2.4. Pracownik socjalny wypełnia Niebieską Kartę raz dla danej rodziny. Każdorazowo podczas kolejnych kontaktów z członkami rodziny pracownik socjalny porusza problem przemocy. Uzyskane informacje odnotowuje w części druku dotyczącej monitorowania sytuacji rodziny, bądź sporządza notatkę służbową (gdy nie było zgody na wypełnienie Niebieskiej Karty).
  - 2.5. Pracownik socjalny informuje o prawach i uprawnieniach oraz ofercie pomocowej dostępnej dla osób (w tym dzieci) dotkniętych przemocą.
  - 2.6. W przypadku, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie osób dotkniętych przemocą w rodzinie pracownik socjalny podejmuje działania interwencyjne mające na celu zapewnienie im bezpieczeństwa – możliwość skorzystania z oferty pomocowej Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą.
  - 2.7. Pracownik socjalny informuje o konieczności zawiadomienia Policji i prokuratury oraz o działaniu zespołu interdyscyplinarnego (grupy roboczej).
  - 2.8. Pracownik socjalny może zaproponować osobie dotkniętej przemocą specjalistyczne poradnictwo psychologiczne lub prawne w ramach MOPS.
  - 2.9. W przypadku, gdy przemocy doznają dzieci, pracownik socjalny podejmuje współpracę z pedagogiem szkoły oraz kuratorem (również w sytuacji kiedy nie pracuje metodą zespołu interdyscyplinarnego) celem rozeznania sytuacji rodzinnej, zebrania informacji oraz przekazania ze swojej strony informacji dotyczących przemocy w rodzinie, ustalenia wspólnego stanowiska podejmowanych działań wobec rodziny, skierowania sprawy do sądu rodzinnego w przypadku, kiedy nie zabezpieczone są potrzeby dziecka.
  - 2.10. Wywiad środowiskowy oraz procedura Niebieskiej Karty mogą być przeprowadzone również z osobą stosującą przemoc (po zapewnieniu w pierwszej kolejności bezpieczeństwa osobie dotkniętej przemocą), wówczas należy: podkreślić, że przemoc jest przestępstwem ściganym przez prawo i jej stosowanie wiąże się z określonymi w przepisach obowiązującego prawa konsekwencjami, poinformować o działaniach, jakie zostaną podjęte w celu zatrzymania przemocy, skierować do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy.
  - 2.11. Pracownik socjalny wspólnie z dzielnicowym, w ramach swoich kompetencji, mają obowiązek wizytowania zagrożonych rodzin. Wizytę inicjuje pracownik socjalny. Celem wspólnej wizyty jest dokładniejsze rozeznanie potrzeb rodziny, w której występuje przemoc oraz ustalenie wspólnego planu pomocy, jak również przeprowadzenie rozmowy ostrzegawczej z osobą stosującą przemoc i monitorowanie sytuacji w rodzinie.
  - 2.12. W ramach prowadzonej pracy socjalnej pracownik socjalny może wykorzystać narzędzie kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny może zostać zawarty zarówno z osobą dotkniętą przemocą, jak i sprawcą przemocy. Wskazane jest, aby w realizacji kontraktów włączeni byli pozostali specjaliści zaangażowani w pracę z rodziną.
  - 2.13. Rodziny uczestniczące w programie mogą zostać skierowane na mediację. Propozycję wykorzystania tej metody pracy z rodziną omawiana jest przez specjalistów w ramach powołanych zespołów interdyscyplinarnych (grup roboczych), natomiast rodzinę na mediację, po wcześniejszym uzyskaniu zgody przez osobę dotkniętą przemocą i sprawcę przemocy, kieruje pracownik socjalny.
  - 2.14. W podejmowanych działaniach dotyczących przemocy w rodzinie (m.in. diagnoza problemu przemocy, opracowanie planu pomocy rodzinie, wspólne wizyty w środowisku) pracownik socjalny ma zapewnione wsparcie ze strony innych pracowników MOPS, m.in.: koordynatora programu w filii, specjalisty pracy socjalnej z

rodziną, który pracuje z rodziną dotkniętą problemem przemocy, psychologa i prawnika.

3. Projekt „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – interwencje w przemocy domowej”:

3.1. Dla poprawy jakości i uzupełnienia zakresu działań w ramach programu realizowany jest projekt „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – interwencje w przemocy domowej” w szczególności poprzez:

- a) zorganizowanie czterech spotkań dla terenu: Nowej Huty, Podgórze, Śródmieścia i Krowodrzy, na które zaproszone zostaną instytucje, które będą pracować metodą zespołu interdyscyplinarnego. Podczas spotkań Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie zaprezentuje projekt „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – interwencje w przemocy domowej”,
- b) powołanie w każdej filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie koordynatora programu w filii („eksperta” do spraw przemocy w rodzinie), który podpisując deklarację o pełnieniu roli koordynatora koalicji projektu zobowiązuje się do powołania specjalistów, którzy będą brać udział w pracach zespołów interdyscyplinarnych (grup roboczych), organizacji cyklicznych spotkań z członkami zespołów (grup roboczych), nie rzadziej niż raz na kwartał, opracowuje zakres działania zespołów (grup roboczych): plan pracy do końca 2010 r., cele i zasady działania zespołów (grup roboczych), procedury koordynacji działań zespołów (grup roboczych), ustalenie siedziby spotkań zespołów (grup roboczych), raportowanie realizowanych działań, udział w spotkaniach ewaluacyjno-konsultacyjnych w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie (minimum cztery razy w roku),
- c) koordynacja pracy w ramach zespołów interdyscyplinarnych (grup roboczych) przez koordynatora programu w filii. Koordynator to pracownik socjalny znający problematykę przemocy w rodzinie, odpowiedzialny za prawidłowe realizowanie programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- d) wspólne uczestnictwo przez członków każdego zespołu (grupy roboczej) w cyklu szkoleń i warsztatów organizowanych w ramach współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Krakowie (uczestnicy uzyskują tę samą wiedzę na temat przemocy i kompetencji poszczególnych resortów, poznają się wzajemnie, nawiązują nieformalne kontakty, integrują się). Cykl obejmuje trzy moduły szkoleniowe: aspekt psychologiczny przemocy, aspekt prawny, aspekt organizacyjny (zasady budowy i funkcjonowania koalicji oraz tworzenia sieci współpracy),

3.2. Skład każdego zespołu interdyscyplinarnego (grupy roboczej) w filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej: koordynator programu, pracownik socjalny pracujący z rodziną dotkniętą przemocą, specjalista pracy socjalnej pracujący z rodziną, psycholog i prawnik. Do pracy metodą zespołu interdyscyplinarnego zapraszani są również przedstawiciele instytucji pomocowych: Policji, Straży Miejskiej, Zespołu Interwencyjnego Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, sądu, prokuratury, kuratorzy, szkoły, przedszkola, placówki służby zdrowia, ośrodki terapii i inni.

3.3. Cele działania zespołów (grup roboczych):

- a) identyfikacja rodzin dotkniętych przemocą,
- b) dostarczanie wsparcia rodzinie w kryzysie,
- c) edukacja i wzmocnienie potencjalnych osób dotkniętych przemocą,
- d) zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego – bezpiecznego otoczenia,
- e) informacja na temat przemocy oraz instytucji pomocowych,

- f) opracowanie wspólnych strategii pomocowych rodzinie dotkniętej przemocą,
  - g) współdziałanie w procesie monitorowania zagrożonych środowisk,
  - h) realizacja podjętych działań wraz z pozostałymi członkami zespołu interdyscyplinarnego, realizacja procedury Niebieskiej Karty.
- 3.4. Monitoring sytuacji w rodzinie obejmuje:
- a) opiekę nad osobą dotkniętą przemocą: weryfikacja i aktualizowanie planu pomocy, kontynuacja wsparcia stosownie do potrzeb,
  - b) monitoring zachowań osoby stosującej przemoc: uzyskanie informacji na temat działań podjętych przez osobę stosującą przemoc, sprawdzenie, czy sprawca zaprzestał przemocy, kontynuacja wspólnych wizyt służb w celu wzmocnienia przekonania sprawcy o pozostawaniu pod nadzorem instytucji i nieuchronnych konsekwencjach kontynuowania przemocy.
- 3.5. Zakończenie działań w sytuacji ustania przemocy oraz ewaluacja działań zespołów interdyscyplinarnych (grup roboczych).

4. Grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.

- 4.1. Cele grupy wsparcia:
- a) wzrost wiedzy na temat przemocy w rodzinie, m.in.: mechanizmów, przyczyn i skutków długotrwałego procesu przemocy oraz instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą,
  - b) zwiększenie poczucia wartości i poczucia bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą,
  - c) wzmocnienie uczestników w świadomym pełnieniu ról społecznych,
  - d) rozbudowanie sieci kontaktów interpersonalnych,
  - e) integracja uczestników.
- 4.2. Warunki organizacyjne funkcjonowania grupy wsparcia:
- a) program działania grupy podzielony jest na dwa bloki: I – blok psychoedukacyjny, II – blok wspierająco – usamodzielniający,
  - b) liczba uczestników: 6 – 12 osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
  - c) charakter grupy zamknięty – niezmienny skład grupy przez cały czas jej trwania,
  - d) liczb spotkań grupy: 20,
  - e) częstotliwość spotkań: 4 razy w miesiącu (1 raz w tygodniu),
  - f) czas trwania jednego spotkania: 90 minut,
  - g) osoby prowadzące: psycholog, pracownik socjalny lub specjalista pracy socjalnej z rodziną,
  - h) koordynator programu w filii nawiązuje współpracę z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi wsparcia dziennego, w których dzieci osób uczestniczących w grupie wsparcia będą miały zapewnione zajęcia na czas trwania grupy wsparcia.

5. Działania informacyjno-edukacyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej i grup ryzyka:

- 5.1. Umieszczenie informacji na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie na temat działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (kwiecień – grudzień 2010 r.).
- 5.2. Informacja na temat programu w mediach (luty – grudzień 2010 r.).
- 5.3. Kolportaż plakatów i ulotek informacyjnych na terenie miasta (czerwiec – grudzień 2010 r.).
- 5.4. Nawiązanie bądź uzupełnienie dotychczasowej współpracy z Policją, Strażą Miejską, sądem, służbą zdrowia, ośrodkami terapeutycznymi, radami dzielnic, parafiami,

szkołami, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi wsparcia dziennego w celu przekazania informacji na temat programu (styczeń – grudzień 2010 r.).

- 5.5. Zorganizowanie spotkania ze społecznością lokalną przez każdą filię Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie (maj-czerwiec 2010 r.).
- 5.6. Stworzenie bazy danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinom dotkniętym przemocą i oferowanych formach wsparcia (maj 2010 r.).

6. Punkty Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie:

- 6.1. Punkty Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie będą funkcjonować w każdej filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.
- 6.2. Punkty funkcjonować będą dwa razy w tygodniu po dwie godziny (w godzinach pracy ośrodka tj. 7.30-15.30, jak również w godz. 16.00-18.00).
- 6.3. W punktach dyżury będą pełnić: prawnik, psycholog, pracownik socjalny.
- 6.4. Oferta punktów: natychmiastowe poradnictwo, możliwość uzyskania wsparcia, możliwość uzyskania informacji na temat instytucji i osób pomagających osobom uwikłanym w przemoc.

7. Działania podejmowane w ramach realizacji poradnictwa specjalistycznego:

- 7.1. Poradnictwo prawne i psychologiczne świadczone wobec dorosłych osób dotkniętych przemocą w MOPS.
- 7.2. Pośrednie wpływanie na poprawę funkcjonowania rodzin przez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego „Praca ze sprawcą przemocy” w ramach, którego prowadzone są konsultacje indywidualne i spotkania grupowe ze sprawcami.
- 7.3. Poradnictwo i wsparcie świadczone wobec dorosłych osób dotkniętych przemocą w ramach funkcjonowania Krakowskiego Telefonu Zaufania.
- 7.4. Terapia i poradnictwo świadczone wobec osób dotkniętych przemocą w ośrodkach poradnictwa i terapii działających na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

8. Interwencja kryzysowa i specjalistyczny ośrodek wsparcia:

- 8.1. Ośrodek Interwencji Kryzysowej realizuje następujące działania na rzecz osób dotkniętych przemocą: pomoc w formie wsparcia indywidualnego oraz grupowego dla osób dorosłych oraz dzieci dotkniętych przemocą, porady, terapii oraz tymczasowego schronienia dla 8 osób, przede wszystkim dla kobiet z dziećmi będącymi ofiarami przemocy lub znajdującymi się w innej sytuacji kryzysowej czasowo uniemożliwiającej pobyt w środowisku rodzinnym.
- 8.2. Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą, świadczy usługi dla 50 osób dotkniętych przemocą tj.: całodobowy pobyt i specjalistyczna pomoc w zakresie terapeutyczno-wspomagającym, w tym prowadzenie: poradnictwa medycznego, socjalnego, psychologicznego i prawnego, wsparcia indywidualnego (terapia indywidualna, wspieranie w realizowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia oraz kontraktu socjalnego) i grupowego (grupy wsparcia oraz grupy terapeutyczne), oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, realizacja przedsięwzięć i projektów socjalnych.

9. Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy (kontynuacja programu).

- 9.1. Adresaci programu: osoby dotknięte przemocą, osoby stosujące przemoc.
- 9.2. Program realizowany jest poprzez dwa rodzaje działań :

9.2.1. Działania interwencyjne:

- a) cele działań interwencyjnych: przekazanie rodzinie informacji o możliwości uzyskania wsparcia i pomocy, kierowanie ich na spotkania indywidualne z psychologiem, lub prawnikiem mające na celu edukowanie i wspieranie rodzin zagrożonych przemocą, zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą, poinformowanie osoby stosującej przemoc o konsekwencjach jej działań, udzielenie informacji o programie korekcyjno – edukacyjnym, zmotywowanie do udziału w programie, monitoring udziału w pracy w grupie oraz sytuacji rodzinnej,
- b) realizatorami działania są: psycholodzy Działu Poradnictwa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, pracownicy socjalni filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

9.2.2. Działania korekcyjno – edukacyjne adresowane do osób stosujących przemoc:

- a) cele działań korekcyjno - edukacyjnych: nabycie umiejętności rozpoznawanie własnych emocji, nabycie wiedzy na temat przemocy, jej rodzajów, konsekwencji i umiejętności rozpoznawania zachowań przemocowych, wypracowanie alternatywnych sposobów radzenia sobie ze złością i innymi negatywnymi emocjami, nabycie umiejętności konstruktywnego wyrażania złości oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych,
- b) grupę korekcyjno – edukacyjną prowadzi terapeuta i koterapeuta,
- c) praca w grupie opiera się na technikach behawioralno – poznawczych i bazuje na dynamice grupy,
- d) grupa ma charakter otwarty tzn. w trakcie jej pracy mogą dołączyć nowi uczestnicy,
- e) grupa przeznaczona jest wyłącznie dla mężczyzn,
- f) do udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej nie są kwalifikowane osoby: wobec, których istnieje podejrzenie choroby psychicznej oraz osoby uzależnione od alkoholu, które nie pozostają w terapii uzależnień.

9.3. Etapy pracy:

- a) pracownicy socjalni typują rodziny, w których obecne jest zjawisko przemocy,
- b) inicjują spotkanie ze sprawcą /spotkanie może odbyć się w miejscu zamieszkania sprawcy lub na terenie filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie/,
- c) zespół interwencyjny przekazuje informacje o programie rodzinie, motywuje sprawcę do udziału w projekcie oraz obejmuje wsparciem lub pomocą osobę dotkniętą przemocą,
- d) członkowie zespołu interwencyjnego (pracownik socjalny i/lub psycholog) wypełniają wraz z beneficjentem kartę klienta, w której zaznaczają czy osoba stosująca przemoc zgadza się na udział w programie oraz dokonują wpisu w harmonogramie spotkań datę rozpoczęcia współpracy (harmonogram ten realizatorzy wypełniają każdorazowo w przypadku spotkań),
- e) w przypadku, kiedy sprawca przemocy wyrazi chęć udziału w programie zostaje skierowany na spotkanie kwalifikacyjne do grupy,
- f) spotkanie kwalifikacyjne prowadzi terapeuta, który kieruje beneficjenta do grupy korekcyjno – edukacyjnej,
- g) spotkania kwalifikacyjne oraz grupy korekcyjno – edukacyjne odbywać się będą jeden raz w tygodniu, terapeuta zobowiązany jest prowadzić listy obecności uczestników spotkań grupowych oraz poinformować zespół interwencyjny o efektach kwalifikacji (w tym celu terapeuta wypełnia arkusz informacji o beneficjencie),
- h) w przypadku, jeśli sprawca nie zostanie zakwalifikowany podczas pierwszego spotkania kwalifikacyjnego, terapeuta informuje pracowników socjalnych o przyczynach niezakwalifikowania sprawcy do grupy, natomiast zespół

interwencyjny ponawia propozycję udziału w programie po zaprzestaniu powodów pierwotnego odrzucenia,

- i) zespół interwencyjny monitoruje funkcjonowanie sprawcy w rodzinie w okresie sześciu miesięcy po ukończeniu spotkań w grupie.

10. Monitoring realizacji programu:

Przygotowanie przez koordynatorów programu w filii comiesięcznych sprawozdań zawierających:

- a) liczbę interwencji w rodzinach dotkniętych przemocą,
- b) liczbę założonych Niebieskich Kart w pomocy społecznej,
- c) liczbę zawartych kontraktów socjalnych,
- d) liczbę rodzin dotkniętych przemocą uczestniczących w programie,
- e) liczbę osób w rodzinach dotkniętych przemocą uczestniczących w programie,
- f) liczbę udzielonych porad prawnych,
- g) liczbę udzielonych porad psychologicznych,
- h) liczbę osób dotkniętych przemocą korzystających z pomocy Działu Poradnictwa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,
- i) liczbę rozmów dotyczących przemocy prowadzonych w Krakowskim Telefonie Zaufania,
- j) liczbę rodzin dotkniętych przemocą objętych pracą specjalisty pracy socjalnej z rodziną,
- k) liczbę spotkań w rodzinach specjalisty pracy socjalnej z rodziną,
- l) liczbę spotkań zespołów interdyscyplinarnych (po każdym spotkaniu sporządzane jest sprawozdanie),
- m) liczbę osób korzystających z poradnictwa w Punktach Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie,
- n) liczbę udzielonych porad w Punktach Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie,
- o) liczba grup wsparcia,
- p) liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia,
- q) liczba osób zgłoszonych do programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy,
- r) liczba osób uczestniczących w grupie korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy.

11. Zintegrowane, specjalistyczne działania edukacyjne podnoszące kompetencje specjalistów pracujących z rodziną uwikłaną w przemoc.

Specjaliści pracujący metodą zespołów interdyscyplinarnych odbywają wspólnie cykl szkoleń w ramach projektu „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – interwencje w przemocy domowej” realizowanego we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej.